Lausunto eduskunnan valtiovarainvaliokunnan verojaostolle
Kalevi Sorsa -säätiö
Lauri Finér
Antti Ronkainen
18.3.2026

Asia: O 16/2026 vp Ympäristöverotus

1. Yhteenveto

Kalevi Sorsa -säätiö kiittää mahdollisuudesta antaa asiasta lausunto verojaostolle. Jaosto toivoi lausuntopyynnössämme näkemystämme ympäristöverotuksesta lukuun ottamatta energia- ja liikenneverotusta. Keskitymme lausunnossamme siihen, mitä ympäristöverotukselle pitäisi tehdä tulevaisuudessa. Varsinaisten ympäristötoimien ohella ehdotamme myös verotukseen liittyviä hallinnollisia uudistuksia, jotka edesauttaisivat ympäristötavoitteiden saavuttamista.

Lisäksi arvioimme mahdollisuuksien mukaan sitä, millaisia lisäverokertymiä esittämillämme ympäristöverotuksen uudistuksilla voisi saavuttaa. Samalla haluemme korostaa, että ympäristöverojen ensisijainen tavoite on ohjaaminen kestävämpään kulutukseen ja tuotantoon, ei julkisen talouden vahvistaminen lyhyellä aikavälillä. Pidemmällä aikavälillä kestävä liiketoiminta vahvistaa niin kansantaloutta kuin julkista taloutta.

Suomi on jäänyt kuluvan hallituskauden aikana niin kotimaisista kuin kansainvälisesti sovituista ilmasto- ja ympäristötavoitteista.[1] Korostamme, että Suomi ei voi saavuttaa kansallisia eikä kansainvälisiä velvoitteita ilman merkittäviä lisäpanostuksia ilmasto- ja ympäristötoimiin. Koska tämä maksaa, myös ympäristöverotusta on kehitettävä näiden toimien rahoittamiseksi. Lähtökohtaisesti kestävän talouspolitiikan lähtökohtana tulisi olla yhtäältä saastuttamisen verottaminen ja toisaalta siirtymää edistävien toimien tukeminen.

Suomen kasvihuonepäästöt olivat vuonna 2024 reilut 48 miljoonaa hiilidioksidiekvivalenttitonnia (Mt CO_2-ekv), josta suurimmat päästölähteet olivat energiasektori (26,6 Mt CO_2-ekv, 55,4 % kokonaispäästöistä), maankäyttösektori (9,8 Mt CO_2-ekv, 20,4 %), liikenne (9,6 Mt CO_2-ekv, 20 %), maatalous (6,4 Mt CO_2-ekv, 13,3 %), teollisuus (4,6 Mt CO_2-ekv, 9,6 %) ja jätteiden käsittely (1,6 Mt CO_2-ekv, 3,3 %).[2]

Koska jaosto jätti lausuntopyynnön ulkopuolelle merkittävistä päästölähteistä energiasektorin ja liikenteen (yhteensä yli 75 prosenttia kokonaispäästöistä), keskitymme lausunnossa näiden

[1] Ministeriöiden alaisten tutkimuslaitosten arvion mukaan Suomi saavuttaa nykyisillä toimilla hiilineutraalisuustavoitteen vuonna 2050 eli yli 15 vuotta ilmastolain edellyttämän vuoden 2035 jälkeen. Vastaavasti Suomi on jäljessä EU:n taakanjakosektorin (liikenne, maatalous, rakennusten lämmitys, jätehuolto, työkoneet) päästövähennystavoitteesta, minkä lisäksi Suomen hiilinieluvaje vuosien 2021–2025 LULUCF-velvoitteisiin on jo yli 2,5-kertaisesti Suomen vuotuisia päästöjä. Katso tarkemmin, esimerkiksi: Koljonen (VTT), Soimakallio (Syke), Silfver (Luke) & Kivinen (GTK) 2025: Kansallisen energia- ja ilmastopolitiikan uudet toimet ja skenaariot (KEITO) – keskipitkän aikavälin vaikutusarviot. Saatavilla: https://publications.vtt.fi/pdf/technology/2025/KEITO-keskipitkan_aikavalin_vaikutusarviot_VTT%20Technology_LUONNOS_010725.pdf; Euroopan komissio: Effort sharing emissions, saatavilla: https://climate.ec.europa.eu/eu-action/climate-strategies-targets/progress-climate-action/eu-climate-action-progress-report-2025/chapter-3-effort-sharing-emissions_en?prefLang=fi; Siikavirta ym. 2025: Ilmastovuosikertomus 2025, Ympäristöministeriön julkaisuja 20/2025. Saatavilla: https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-686-8. Pelli 2025: Suomen syliin on kaatumassa päästövaatimus, jota ei kuittaisi edes autoilun lopettaminen. Helsingin Sanomat 21.9.2025. Saatavilla: https://www.hs.fi/politiikka/art-2000011502644.html.
[2] Tilastokeskus: Kasvihuonekaasut 2024. Saatavilla: https://stat.fi/fi/julkaisu/cmg0det1k5lbc07t79n4dp4iu.

jälkeen merkittävimpiin päästölähteisiin. Siksi tarkastelemme etenkin kestävää maa- ja metsätaloutta sekä kulutusta ja kiertotaloutta sekä fossiilitonta liiketoimintaa edistäviä verouudistuksia. Näillä uudistuksille edistetään päästövähennysten ohella myös luonnon monimuotoisuutta ja sen suojelua.

Esitämme seuraavia mahdollisia uudistuksia, jotka voitaisiin toteuttaa jo seuraavalla vaalikaudella. Suluissa on esitetty potentiaalinen lisäverotuotto. Riippuen toteutustavasta toimista voisi kertyä enimmillään yli puolen miljardin euron vuosittainen lisäverotuotto. Kutakin esitystä on käsitelty tarkemmin jäljempänä lausunnossa. Haluamme myös korostaa, ettei verotus ole välttämättä aina paras keino ympäristötavoitteiden saavuttamiseen. Verotuksen merkitys on myös suuri ympäristötukien ja päästöjä vähentävien julkisten investointien rahoituksessa.

1. Kestävän metsätalouden ja maankäytön verouudistukset (ks. osa 2):
    a. Kiinteistöverotuksella voitaisiin ohjata kestävään maankäyttöön. (ei olennaista vaikutusta verotuloihin / verotulojen kasvu enintään kymmeniä miljoonia euroja vuodessa)
    b. Luonnonsuojelukorvausten vapauttaminen verosta voisi edistää kestävämpää metsätaloutta. (pienentäisi verotuloja joillain kymmenillä miljoonilla euroilla vuodessa, jos suojelukorvaukset pysyisivät ennallaan)
    c. Perintö- ja lahjaverotuksen kannustimia puun ja metsäkiinteistöjen myyntiin voitaisiin poistaa. (pienentäisi verotuloja, vaikutukset tuskin merkittäviä)
    d. Kansainvälisten metsäsijoittajien verovapauksien poistaminen edistäisi kestävämpää metsätaloutta. (lisäisi verotuloja jopa sadoilla miljoonilla euroilla vuosittain)
    e. Metsävähennyksen kaventaminen ja luopuminen metsälahjavähennyksestä kannustaisivat kestävämpään metsätalouteen. (lisäisi verotuloja noin 30 miljoonalla eurolla)
2. Kestävän kuluttamisen ja kiertotalouden verouudistukset (ks. osa 3):
    a. Kulutusverotus tulisi uudistaa päästöperusteiseksi. (vaikutus julkiseen talouteen riippuu uudistuksen yksityiskohdista)
    b. Kotitalousvähennyksestä tulisi tehdä kestävää kiertotaloutta ja kestäviä valintoja edistävä kiertotalousvähennys. (vaikutus julkiseen talouteen riippuu uudistuksen yksityiskohdista)
3. Fossiilitonta liiketoimintaa edistävät verouudistukset (ks. osa 4):
    a. Puhtaitten investointien verohyvitys tulisi muuttaa aidosti kestäviä investointeja lisääväksi tueksi. (voisi olla jopa satoja miljoonia euroja vuodessa edullisempi kuin nykyinen verotuki)
    b. Haittaverojen indeksointi varmistaisi ennustettavat kannustimet päästöjen vähentämiseen. (voisi lisätä verotuloja jopa sadoilla miljoonilla euroilla vuosittain)
4. Ympäristövaikutukset tulisi huomioida osana vero- ja muun finanssipolitiikan vaikutusarviointia (ks. osa 5):
    a. Suomen kansallisten ja kansainvälisten ilmasto- ja ympäristövelvoitteiden seuranta ja toteuttaminen on sisällytettävä osaksi Suomen finanssipolitiikan ohjausta.
    b. Valtiovarainministeriön (VM) on arvioitava laajemmin finanssipolitiikan vaikutuksia ilmasto- ja ympäristötavoitteisiin, kokonaiskysyntään ja eriarvoisuuteen.

Kalevi Sorsa säätiö

2. Kestävän metsätalouden ja maankäytön verouudistukset

Maa- ja metsätaloudessa sekä maankäytössä ei olla saatu nettopäästöjä laskuun. Tämä johtuu olennaisesti siitä, ettei päästöjen vähentämiseen ole riittäviä kannustimia. Lisäksi rahoituksen puute estää investointeja kestävämpään maankäyttöön. Seuraavat verouudistukset voisivat ratkaista näitä ongelmia.

Kiinteistöverotuksella voitaisiin ohjata kestävään maankäyttöön

Maa- ja metsätalouden päästöt liittyvät olennaisesti maankäyttöön. Esimerkiksi soiden ojittaminen ja raivaaminen aiheuttavat päästöjä. Ylipäänsä kestämätön metsätalous aiheuttaa päästöjä ja uhkaa luonnon monimuotoisuutta.

Ongelmaan on esitetty ratkaisuksi esimerkiksi luontohaittoihin perustuvaa maankäytön muutosmaksua. Sitä voitaisiin täydentää niin kutsutulla *kestävän kehityksen kiinteistöverotuksella*, jossa maa-alueista perittävän kiinteistöveron taso sidottaisiin nykyistä laajemmin maankäytön ympäristövaikutuksiin[3]. Tällä hetkellä periaate näkyy kiinteistöverotuksessa lähinnä siten, että luonnonsuojelualueet on vapautettu kiinteistöverosta.

Kiinteistövero voisi olla korkeampi esimerkiksi silloin, jos maa-alan luontoa raivataan tai pinta-aloja käytetään tehottomasti, ja matalampi esimerkiksi silloin, jos maanomistaja toteuttaa alueella luonnonhoito- tai ennallistamistoimia. Kiinteistövero voisi olla jopa negatiivinen, jos alue suojellaan: tällainen tuki voisi olla hallinnollisesti verraten kevyt, kun se voitaisiin toteuttaa nykyisen verotuksen yhteydessä. Näin tuki voisi täydentää nykyisin maksettuja suojelukorvauksia.

Kiinteistöveroa voitaisiin myös käyttää maankäytön muutosmaksun tapaan hillitsemään maan raivausta sekä kannustamaan luonnonhoitoon metsätalousmailla. Veroa voitaisiin periä esimerkiksi peltomaalta, joka ei ole tuotantokäytössä. Jotta vero ei rasittaisi maatalouden jo ennestään matalaa kannattavuutta, sen tuotto voitaisiin ohjata paikallisesti maataloutta hyödyttäviin toimiin.

Luonnonsuojelukorvausten vapauttaminen verosta voisi edistää kestävämpää metsätaloutta

Riippuen määritelmästä kotitalouksille maksetaan erilaisia luonnonsuojelukorvauksia ja kestävän metsätalouden tukia vuosittain kymmenistä miljoonista euroista runsaaseen sataan miljoonaan euroon. Nämä tulot ovat yleensä veronalaista pääomatuloa, jolloin niistä maksetaan 30 tai 34 prosentin veroa. Korvaukset olisi mahdollista vapauttaa verosta, mikä lisäisi kannustimia suojeluun ja voisi myös vapauttaa lisää varoja suojelukorvauksiin. On selvää, että verotuki maksettaisiin samasta valtion budjetista, mistä myös suojelukorvaukset maksetaan, joten kyse olisi taloudellisessa mielessä tukien kasvattamisesta. Verovapaus voisi kuitenkin olla siihen hyvä keino, sillä se helpottaisi suojeluun liittyvää hallinnollista vaivaa, kun veroja ei tarvitsisi maksaa ja ilmoittaa. Samalla on syytä korostaa, ettei veropohjan kaventaminen ole yleisesti kestävä keino luonnonsuojelun tukemiseen, sillä se syö verovaroja, jota luonnonsuojeluun voidaan käyttää.

[3] Kestävän kehityksen kiinteistöveroa on kuvattu tarkemmin raportissamme: Janne M. Korhonen (2025): *Luonnon vuoro*. Saatavilla: https://sorsafoundation.fi/wp-content/uploads/kss-luonnon-vuoro-web.pdf

Perintö- ja lahjaverotuksen puunmyyntiä lisäävien kannusteiden poistaminen

Perintö- ja lahjavero voi kannustaa kestämättömään metsätalouteen ja esimerkiksi puiden hakkaamiseen liian nuorena. Ensiksi metsäkiinteistöistä peritään veroa metsän arvon mukaan, mikä voi johtaa puun myymiseen, jotta vero saadaan maksettua. Tällöin ei välttämättä huomioida sitä, että metsä ei ole vielä parhaassa hakkuuiässä. Toiseksi perillisen ei kannata suojella luontoarvoiltaan arvokasta metsää, kun metsästä saa suuremman tuoton hakkaamalla.

Ratkaisuna voisi olla se, että veronmaksua saisi lykätä siihen, kunnes puuta hakataan. Lisäksi esimerkiksi pysyvään suojeluun pian perimisen jälkeen siirretty metsäomaisuus voitaisiin vapauttaa kokonaan tai osittain verosta, kun omaisuus ei enää tuota suojelun vuoksi. Olennaista olisi myös tasapuolistaa metsien arvostamista perintö- ja lahjaverotuksessa. Tällä hetkellä samanarvoinen metsäomaisuus saatetaan arvostaa jopa moninkertaisesti korkeampaan hintaan.[4]

Kolmanneksi perintöverotus kannustaa myymään puiden sijaan kokonaisia metsäkiinteistöjä, sillä metsän perintöverotusarvon saa vähentää verotuksessa vain myytäessä kokonaista kiinteistöä. Koko kiinteistön myynti taas johtaa tyypillisesti puiden hakkaamiseen, kun ostaja on esimerkiksi metsärahasto, joka haluaa realisoida omaisuuden nopeasti (ks. seuraava kohta).

Tilannetta voisi muuttaa tasapuolisemmaksi siten, että metsän perinyt perillinen voisi tehdä puunmyynnistä niin kutsutun metsävähennyksen, jonka vähennyspohja perustuisi metsän perintöverotusarvoon. Nykyistä metsävähennystä voi kuitenkin pitää ylisuurena (ks. jäljempänä). Tällä hetkellä metsävähennyksen voi tehdä vain, jos metsä hankittu kiinteistökaupalla.

Kansainvälisten metsäsijoittajien verovapauksien poistaminen edistäisi kestävämpää metsätaloutta

Ulkomaalaisilla sijoittajilla on mahdollisuus sijoittaa suomalaisten yhtiöiden osakkeisiin sekä suomalaisiin kiinteistöihin ilman, että ne maksavat tänne veroa. Tämä johtuu siitä, että myös kotimaiset sijoitusrahastot ja muut institutionaaliset sijoittajat on vapautettu verosta. Kansainvälisten verosopimusten vuoksi ulkomaisia sijoittajia ei voi syrjiä suhteessa kotimaisiin. Lisäksi kansainvälisillä sijoittajilla on mahdollisuus hyödyntää esimerkiksi korkojärjestelyjä, joilla vaikkapa suomalaisen puun myynnistä kertyneet voitot siirretään matalan veron maihin.

Seurauksena ulkomaiset suursijoittajat saavat etua verrattuna kotimaisiin sijoittajiin, jotka maksavat esimerkiksi puunmyyntituloistaan veroa. Nämä veroedut ovat tutkimusten mukaan yksi syy, miksi metsäomistukset ovat keskittyneet yhä enemmän ulkomaisille sijoittajille.[5]

Ongelma voitaisiin ratkaista perimällä veroa verovapaiden yhteisöjen osingoista sekä niiden Suomessa saamista kiinteistötuloista. Osinkovero voitaisiin toteuttaa esimerkiksi suoraan osingosta perittävänä lähdeverona. Lisäksi pitäisi tiukentaa elinkeinoverotuksen niin kutsuttua korkovähennysrajoitusta, jotta voittojen siirto ulkomaille olisi vaikeampaa. VM:n arvioiden

[4] Ks. ongelmista ja ratkaisuista tarkemmin raportistamme: Lauri Finér (2023): Ihana kamala perintövero. Saatavilla: https://sorsafoundation.fi/ihana-kamala-perintovero/

[5] Ks. Luonnonvarakeskus (2022): Metsärahastot: oikeudelliset rakenteet, verotusasema ja toiminta Suomessa. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 99/2022. Saatavilla: https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-380-594-1

perusteella näistä uudistuksista voisi kertyä vuosittain satoja miljoonia euroja[6]. Vaikutus riippuu olennaisesti siitä, missä laajuudessa muutokset toteutettaisiin.

Metsävähennyksen kaventaminen ja metsälahjavähennyksestä luopuminen

Jos metsäkiinteistö on ostettu kiinteistökaupalla, siltä myytävästä puusta saa tehdä tuloverolain 55 §:n mukaan niin kutsutun *metsävähennyksen*, joka perustuu kiinteistön kauppahintaan. Vähennys on tällä hetkellä enimmillään 75 prosenttia puunmyyntihinnasta ja vähennykset voivat olla yhteensä enintään 75 prosenttia kiinteistön hankintahinnasta. Vähennys tuloutetaan tuloverolain 46 §:n mukaisesti, jos kiinteistö myydään. Ennen vuotta 2026 metsävähennys oli enimmillään 60 prosenttia[7].

Vähennystä voi pitää periaatteessa perusteltuna, sillä metsäkiinteistön arvo perustuu olennaisesti puun arvoon ja se laskee puuta myytäessä. Näin vähennyksellä huomioidaan epäsuorasti puunmyyntiin liittyvä kiinteistön arvon alentuminen. Vähennys voi kuitenkin kannustaa kestämättömiin hakkuisiin, ja sitä voi pitää kohtuuttoman suurena, sillä puun arvo on tyypillisesti alempi kuin 75 prosenttia metsäkiinteistöjen arvosta. Lisäksi verotuki jää pysyväksi tilanteissa, joissa omaisuus siirtyy seuraaville omistajille kaupan sijaan perintönä tai lahjana. Siksi vähennystä oli aiheellista kaventaa. Esimerkiksi metsävähennyksen palauttaminen takaisin 60 prosenttiin lisäisi verotuloja VM:n arvion mukaan vuositasolla noin 30 miljoonalla eurolla.

Lisäksi olisi perusteltua poistaa tuloverolain 55 a ja b §:in perustuva metsälahjavähennys. Se kannustaa myymään lahjaksi saatua metsää, sillä maksettu lahjavero huojentaa tietyin edellytyksin myyntitulosta maksettavaa veroa. Kansainvälisesti poikkeukselliselle veronhuojennukselle on vaikea löytää perusteita. Sen poistaminen vahvistaisi VM:n arvion mukaan julkista taloutta noin miljoonalla eurolla vuosittain. Joinain vuosina vaikutus voisi olla selvästi suurempi[8].

3. Kestävän kuluttamisen ja kiertotalouden verouudistukset

EU:ssa on onnistuttu vähentämään päästöjä etenkin päästökauppasektorilla, jolla on suhteellisen toimivat kannusteet päästöjen vähentämiseen. Kannustimet koskevat kuitenkin vain tuotantoa, eivät kulutusta. Tämä voi johtaa hiilivuotoon EU:n ulkopuolelle, sillä EU:ssa kulutetaan myös muualla tuotettuja tuotteita. Lisäksi muilla sektoreilla ei ole lainkaan riittäviä kannustimia päästöjen vähentämiseen, mikä näkyy siinä, että niiden päästöt ovat jääneet korkealle tasolle. Nykyisen ohjauskeinot eivät myöskään huomioi riittävästi luonnon monimuotoisuuden turvaamista. Kestävään kulutukseen ohjaaminen voisi ratkaista näitä ongelmia. Tällaiset ratkaisut voisivat edistää myös eurooppalaisten yritysten kilpailukykyä.

Kulutusverotus tulisi uudistaa päästöperusteiseksi ja ympäristökuormituksen huomioivaksi

Päästöverotus vaikuttaa kuluttamiseen lähinnä liikenteessä, jossa energiaa ja autoilua verotetaan hiilipäästöjen ja energiasisällön mukaan. Muilla kulutuksen sektoreilla

[6] VM (2021): Eräiden osinkojen lähdeverotuksen ja kiinteistösijoituksista saatujen voittojen verotuksen uudistaminen: Työryhmäraportti. Saatavilla: https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-696-1
[7] Ks. HE 44/2025.
[8] VM (2025): Verotuet 2024–2026. Saatavilla: https://vm.fi/documents/10623/15806635/Verotuet%202024%20-%202026.pdf/3cca04c0-3122-883d-1c18-1021a08f428d/Verotuet%202024%20-%202026.pdf

ympäristövaikutus huomioidaan vain osittain ja epäsuorasti energiaverotuksen kautta. Ongelma voitaisiin ratkaista luomalla uusi päästöperusteinen kulutusvero muille sektoreille[9].

Ensivaiheessa veron toteutus edellyttäisi sitä, että kartoitettaisiin keskeiset kulutustuotteet ja niiden ympäristökuormitus. Selvityksen tietojen perusteella tulisi edelleen luoda valmisteveromalli, jossa verotaso perustuisi mahdollisimman luotettavasti päästöihin ja/tai ympäristökuormitukseen. Mallia voitaisiin edistää myös EU-tasolla.

Tällainen veromalli olisi regressiivinen, sillä kyse olisi kulutusverosta, ja pienituloiset kuluttavat suuremman osan tuloistaan. Vaikutusta olisi kuitenkin mahdollista kompensoida esimerkiksi alentamalla vastaavasti arvonlisäveroa (nk. kestävän kehityksen arvonlisävero). Myös muut vaihtoehdot, kuten hiiliosingon kaltaiset veronpalautusjärjestelmät, voisivat auttaa vaikutuksen kompensoinnissa.

Kotitalousvähennyksestä tulisi tehdä kestävää kiertotaloutta ja kestäviä valintoja edistävä kiertotalousvähennys

Kotitalousvähennys on verotuki, jolla hyvitetään kuluttajille osa kotona saatujen palvelujen kuluista. Sillä tuetaan esimerkiksi remontti- ja hoivapalveluja. VM:n arvion mukaan kotitalousvähennys heikentää julkista taloutta tänä vuonna noin 360 miljoonalla eurolla. Verotuki hyödyttää eniten suurituloisimpia, joilla on eniten varaa palveluihin.

Kotitalousvähennyksellä on myös edistetty ympäristöystävällistä kulutusta, kun energiaremontteihin öljylämmityksestä luopumiseksi saa määräaikaisesti korkeamman kotitalousvähennyksen vuoden 2027 loppuun asti. Muutoin kotitalousvähennyksellä ei kuitenkaan erityisesti ohjata kestävämpiin valintoihin. Kotitalousvähennyksestä olisi kuitenkin mahdollista muokata kiertotaloutta ja ympäristöystävällisiä investointeja edistävä verotuki.

Tällöin tuki voitaisiin rajata vain ympäristöystävällisiin valintoihin, kuten kotien energiatehokkuutta edistäviin investointeihin. Sitä voitaisiin myös laajentaa vaikkapa korjauspalveluihin, jolloin osa korjauspalveluista hyvitettäisiin kuluttajille. Näin vähennettäisiin tarvetta uusien tavaroiden ostoon ja voitaisiin edistää kotimaista työllisyyttä. Tuki voisi olla myös portaittainen, jolloin ympäristöystävälliseen kulutukseen saisi korkeamman tuen kuin muihin palveluihin. Uudistus voisi jopa vahvistaa julkista taloutta, jos kotitalousvähennystä muutoin rajattaisiin.

4. Fossiilitonta liiketoimintaa edistävät verouudistukset

Kotitalouksien ohella verotuksella voidaan kannustaa myös yrityksiä kestävämpiin investointeihin ja vähäpäästöisempään liiketoimintaan.

Puhtaitten investointien verohyvitys tulisi muuttaa aidosti kestäviä investointeja lisääväksi tueksi

Suomessa oli käytössä viime vuoden lopulla vihreiden investointien verohyvitys, joka mahdollisti jopa 150 miljoonan euron verohyvityksen vähintään 50 miljoonan euron investoinneille. Hyvitys oli suosittu, kun sitä myönnettiin noin 2,3 miljardin euron edestä. Hallitus linjasi viime vuoden

[9] Ympäristökuormitukseen perustuvaa kulutusveroa on kuvattu tarkemmin raportissamme: Janne M. Korhonen (2025): *Luonnon vuoro*. Saatavilla: https://sorsafoundation.fi/wp-content/uploads/kss-luonnon-vuoro-web.pdf

kehysriihessä, että tukea pyritään jatkamaan. Hyvityksessä oli eräitä ongelmia, jotka olisi syytä korjata uudesta tuesta päätettäessä:

1. Tukea ohjautui kohteisiin, jotka eivät aidosti edistä kestävämpää liiketoimintaa ja voivat jopa lisätä päästöjä (mm. datakeskukset).
2. Tukea ohjautui investointeihin, jotka olisivat toteutuneet myös ilman tukea.
3. Tuki koski alarajan vuoksi vain hyvin suuria yrityksiä.

Ensiksi tuen reunaehtoja tulisi kiristää niin, että niillä on vahvempi yhteys päästöjen vähentämiseen. Tuki voisi olla myös ehdollinen niin, että suuremmista ympäristövaikutuksista saa suuremman tuen. Tätä varten tuen arviointiin tulisi ottaa mukaan myös vahvemmin ympäristönäkökulmaa tuntevia viranomaisia. Vaihtoehtoisesti Business Finlandin osaamista ympäristöasioista tulisi vahvistaa.

Toiseksi tuesta tulisi tehdä ehdollinen, jolloin tuki peritään myöhemmin takaisin jopa kokonaan, jos investointi on kannattava. Näin yrityksillä ei olisi niin suuri kannustin hakea sitä silloin, kun muutakin rahoitusta on saatavilla. Tällaisen muutoksen kautta tuki tulisi veronmaksajille paljon edullisemmaksi. Näin tuen tasoa voitaisiin myös kasvattaa ja maksaa tuki jo aiemmin, jolloin se auttaisi rahoituksessa silloin, kun tarve on suurin. Nyt tuki maksetaan jälkikäteen, jolloin sen merkitys jää pienemmäksi, kun investointilaskelmissa laskennallinen hyöty diskontataan alemmaksi.

Yksi mahdollisuus olisi maksaa tuki esimerkiksi täysimääräisten poistojen sekä negatiivisen veron muodossa. Periaatteessa poistopohja voisi olla jopa korkeampi kuin investoinnin arvo, jolloin ylisuuri investointivähennys tuloutuisi ajan kuluessa. Tällainen yksinkertaisempi malli mahdollistaisi paremmin tuen maksamisen pienemmille yrityksille.

Haittaverojen indeksointi varmistaisi ennustettavat kannustimet päästöjen vähentämiseen

Haittaverot ovat yleensä valmisteveroja, jotka perustuvat tuotteen ominaisuuteen, kuten alkoholin tai hiilen määrään. Ne eivät siis kasva automaattisesti hintojen nousun myötä, kuten vaikkapa arvonlisävero, joka perustuu tuotteen hintaan. Siksi inflaatio laskee haittaverojen tosiasiallista tasoa, jos siihen ei tehdä hintatason nousua vastaavia korotuksia. Seurauksena esimerkiksi polttoaineiden verotus ei ole tosiasiallisesti noussut, vaikka veron nimellistä tasoa on korotettu usein viime vuosina.

Tämä paitsi heikentää julkista taloutta myös vähentää haittaverojen vaikutusta, millä voi olla pidempiaikaisia vaikutuksia ympäristöön. Ruotsissa ongelma on ratkaistu sitomalla haittaverojen taso laajasti hintatasoon indeksien avulla. Näin voitaisiin tehdä myös Suomessa. VM arvioi vuonna 2023, että näin voisi kertyä vaalikauden jälkeen vuositasolla noin 500–800 miljoonan euron verotulot hallituskauden aikana[10]. Tuotto riippuu siitä, miten laajasti eri haittaverot sidotaan indekseihin ja miten inflaatio kehittyy. Tämä olisi myös ympäristön kannalta hyvä ratkaisu siltä osin, kun valmisteverot ovat ympäristöperusteisia. Yritystoiminnan näkökulmasta se myös lisäisi ennustettavuutta, kun kannustimet eivät olisi riippuvaisia vaihtelevasta inflaatiosta.

5. Ympäristövaikutukset tulisi huomioida osana finanssipoliittista vaikutusarviointia

Suomen finanssipolitiikkaa ohjaavat EU:n uudistetut velkasäännöt sekä viime vuoden lopulla saavutettu kompromissi finanssipoliittisesta lainsäädännöstä ja siihen sisältyvästä velkajarrusta.

[10] Ks. VM 2023: Verokartoitus 2023. Saatavilla: https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-436-3

Kalevi Sorsa säätiö

Kompromissin myötä uusi parlamentaarinen työryhmä käyttää merkittävää valtaa tulevien hallitusten finanssipolitiikkaa rajoittavien rahoitusasematavoitteiden asettajana. Työryhmän työ sekä hallituksen talouspolitiikka puolestaan nojaavat vahvasti VM:n ennusteisiin julkisen talouden tilasta ja sen vaikutusarvioihin politiikkatoimien seurauksista.

Finanssipolitiikan ohjausjärjestelmään liittyy ympäristön kannalta rakenteellinen riski, jossa huomio kiinnittyy liikaa julkisen talouden lyhyen aikavälin tasapainoon. Tällöin julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyyden kannalta jopa olennaisemmat ympäristövaikutukset saatetaan sivuuttaa. Lainsäädäntö ei edellytä systemaattista ympäristönäkökulman huomioimista esimerkiksi veropolitiikassa, mikä uhkaa viime kädessä myös julkisen talouden kestävyyttä. Tätä korostaa se, ettei finanssipolitiikan toteutukseen osallistuvilla keskeisillä tahoilla, VM:llä tai Talouspolitiikan arviointineuvostolla, ole laaja-alaista osaamista ympäristöasioista.

Ympäristönäkökulma tulisikin huomioida systemaattisesti osana finanssipolitiikkaa, jolloin osataan tarvittaessa esimerkiksi kiristää verotuksen ympäristöohjausta. Koska Suomi ei saavuta nykyisiä kansallisia ja kansainvälisiä ilmasto- ja ympäristövelvoitteita ilman merkittäviä lisätoimia, ympäristövaikutusten tarkastelu tulisi sisällyttää Suomen finanssipolitiikan keskeisiin ohjausjaksoihin (Semester, kehys- & budjettiriihi sekä rahoitusasematavoitteet). Lisäksi finanssipolitiikan prosesseissa kuullaan vahvemmin myös ympäristöasiantuntijoita. Sen lisäksi niin VM:n kuin Talouspolitiikan arviointineuvostoon olisi aiheellista lisätä ympäristöasiantuntemusta. Viime syksyn lakiuudistuksessa päinvastoin kavennettiin arviointineuvoston poikkitieteellisyyttä.

Finanssipolitiikan kestävyyttä olisi arvioitava kokonaisvaltaisemmin sisällyttämällä ilmasto- ja ympäristötoimien ja niiden tekemättä jättämisen kustannukset finanssipolitiikan ohjaukseen. Julkisen talouden tasapainon ohella huomiota tulisi kiinnittää enemmän esimeriksi riittäviin fossiilittoman talouden investointeihin sekä infrastruktuuriin, jotta siirtymä fossiilittomaan talouteen on mahdollinen.

Kunnioittaen,

Lauri Finér, toiminnanjohtaja
lauri.finer@sorsafoundation.fi

Antti Ronkainen, oikeudenmukaisen siirtymän asiantuntija
antti.ronkainen@sorsafoundation.fi